YTTRANDE
2016-11-23

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm
Ds 2016:37

Departementspromemorian
Åldersbedömning tidigare i asylprocessen
(Ds 2016:37)

Inledning
Rörelsen #vistårinteut Lycksele består av professionella och frivilliga som möter ensamkommande unga i sina uppdrag. Vi vill härmed avge ett yttrande när det gäller departementspromemorian Åldersbedömning tidigare i asylprocessen (Ds 2016:37).

Vi vill försöka belysa vikten av tidiga och rättssäkra åldersbedömningar utifrån den verklighet vi möter i arbetet med eleverna på språkintroduktionsprogrammet i Lycksele.

En pojke från Afghanistan ,uppväxt i Iran, går på språkintroduktion. Han kom till Sverige för cirka ett år sedan och när skolan började i höstas var han 17 år och fem månader. I början av september hade han sin första intervju med migrationsverket. Pojkens gode man var med under intervjun och han anser att pojken gjorde ett trovärdigt intryck. Pojken hade även en kopia av sitt födelsebevis med sig till intervjun. För några veckor sedan blev de kallade till ytterligare ett möte på migrationsverket. Där får de uppläst för sig ett beslut om att pojken skrivs upp i ålder med ett halvår och får en ny födelsedag. Dagen för mötet fyller han, enligt migrationsverket, 18 år. Han får åka till sitt boende och packa och åka iväg till asylboendet för vuxna samma kväll. Någon god man har han heller inte rätt till efter denna dag. Den gode mannen har ingen som helst aning om vad verket grundade sitt beslut på och det har inte pojken heller.

På asylboendet för vuxna är det trångt. Där finns ingen som helst plats för läxläsning. Boendet ligger långt ifrån samhället. Pojken inte kan träffa sina kompisar på kvällarna. Han kan inte heller fortsätta med sin träning. Han mår naturligtvis mycket dåligt.

De andra eleverna på skolan får efter denna händelse tankar om att svenska myndigheter vill dem illa. Vi lärare får många jobbiga frågor: Hatar svenska myndigheter Afghaner? Hade den här pojken gjort något fel? Kommer det här att drabba alla? Gör man så här för att man vill utvisa alla Afghaner? Kommer de snart att ändra min ålder också ? Studiemotivationen sjönk markant i hela gruppen. Självskadebeteendena och sömnrubbningarna ökade, magkatarrerna och magsåren blev sämre.

Migrationsverkets helt omotiverade åldersuppskriningar som ibland handlar om bara några månader är förödande för den enskilde, för hans kompisar och för all personal som arbetar med att bygga upp de här ungdomarna och rusta dem för framtiden. Migrationsverkets självsvåld i den här frågan skadar också ungdomarnas tilltro till Svenska myndigheter och de känner inte att de kommer att få en rättvis prövning i asylprocessen. Tidiga och rättssäkra åldersbedömningar utan godtycke är därför av största vikt.

Sammanfattning
Förslaget rymmer en del positiva skrivningar, till exempel att åldersbedömning blir möjlig att överklaga separat och att barn, även om de saknar identitetshandlingar, kan ses som barn (7.1, s. 35).

Vi är däremot djupt oroliga över och kritiska över följande:
Migrationsverket kan ta beslut om ålder för personer som i registreringssamtalet uppger att de är ensamkommande unga men som enligt tjänstemän på Migrationsverket ses som uppenbart äldre än 18 år. Dessa personers ålder räknas inte som ändrad och beslutet kan därmed inte överklagas. Vi anser att det finns risk för godtyckliga bedömningar. Förfaringssättet ger ett stort mått av rättsosäkerhet genom att

– Det till stora delar bygger på föreställningar att det går att se på en person hur gammal den är alternativt att det finns genetiska särdrag som kännetecknar den sökandes härkomst i kombination med kulturellt betingade drag. Vår erfarenhet är att det kan råda mycket delade meningar om vad som är "uppenbart".
– De barn som uppfattas som uppenbart äldre än vad de egentligen är inte kommer att inkluderas i barnrättsperspektivet och därmed kommer att förnekas de rättigheter som alla andra barn har. De riskerar då att bli utnyttjade på olika sätt (se till exempel paragraf 32-36 och 38 i barnkonventionen), både i Sverige och vid eventuell utvisning. Detta är något som skrivningarna är till för att hindra men som istället motverkar sitt eget syfte.
– Barn som uppfattas som uppenbart äldre än 18 år inte kommer att kunna överklaga beslutet separat. Det innebär att ett allt för stort ansvar läggs på den enskilda tjänstemannen att fatta rätt beslut vid tillfället, ett beslut som kan innebära fara för barnets liv. Även för tjänstemännen är överklagande en extra säkerhet.
– Tidiga åldersbedömningar utan utredning kan ge utrymme för systematiska åldersuppskrivningar av minderåriga barn till vuxna vid registreringen - kanske för att spara tid och pengar. I praktiken skulle det kunna innebära att vissa barn ställs utanför det mottagande och asylbedömning som barn har rätt till.

Baserat på de skäl vi angivit ovan motsätter vi oss skarpt de här skrivningarna i lagändringarna eftersom vi menar att rättsosäkerheten ökar kraftigt för ensamkommande unga asylsökande som är barn men som enligt Migrationsverket uppenbart är äldre än 18 år.
För rörelsen #vistårinteut:s räkning har vi som talespersoner sammanfattat de synpunkter som lyfts i dialog med sympatisörer och medlemmar.

Vänligen,

För #vistårinteut Lycksele

Åsa Bergvall